

УДК 502.7

Сікач Т.І., асистент кафедри екології та природоохоронних технологій
Івашкіна О.Л., асистент кафедри екології та природоохоронних технологій
Державний університет «Житомирська політехніка»

Екобезпека при надрокористуванні

Одним з головних викликів сучасного розвитку України є ефективне використання та забезпечення потреб економіки в мінерально-сировинних ресурсах. В Україні зростання національної економіки залишається проблемою пов'язаною з розширенням мінерально-сировинної бази, що полягає у відсутності виваженого та системного підходу до збалансованого використання ресурсів державою і приватними компаніями, запровадження інноваційно-інвестиційних механізмів надрокористування та збереження довкілля.

Забезпечення задоволення суспільних інтересів (насамперед, економічних потреб) та відіграють важливу роль у структурі мінерально-сировинної бази. Природні ресурси (головним чином земля та мінеральні ресурси), за умови їх раціонального використання, є основою економічного розвитку України, яка належить до регіону з високою насиченістю мінеральними ресурсами (близько 20 тис. родовищ, що містять 111 різних видів корисних копалин) та значним залученням їх в економічний цикл (96 видів корисних копалин, що мають промислове значення). За час антитерористичної операції та повномасштабного вторгнення відбулося чисельне руйнування інфраструктурних об'єктів, що призвело до великої кількості утворення будівельних відходів - близько 15,2 млрд тонн відходів. На сьогодні нагальним завданням є створення додаткових полігонів. Для цього потрібно вивчити можливості створення тимчасових полігонів, які знівелюють негативні наслідки та вплив на довкілля. Таким чином, післявоєнна відбудова, відновлення зруйнованих населених пунктів та інфраструктури призведе до збільшення попиту на будівельні матеріали, сировину та корисні копалини з боку будівельної галузі, й потребуватиме законодавчого регулювання, що буде направлено на процеси надрокористування та збереження довкілля. Надрокористування матиме вирішальне значення в обороноздатності та економічній реконструкції у післявоєнний період України, який призведе до зростання попиту на будівельні корисні копалини.

На сьогодні та в післявоєнний період забруднювачем навколишнього природного середовища виступає гірничопромисловий комплекс. Основні наслідки – це порушення земної поверхні, викиди забруднюючих речовин та парникових газів в атмосферне повітря, забруднення водних ресурсів рідкими відходами гірничих підприємств. При добуванні корисних копалин та руйнаціях, які завдані воєнними діями, порушується значна площа продуктивних земель, руйнується рельєф земної поверхні, забруднюється ґрунт, вода й атмосфера продуктами горіння під час руйнації, утворюються значні за об'ємом відвали порід та відходів. Як наслідок відбуваються зміни гідрологічного режиму території, що призводить до процесів водної та вітрової ерозії, які викликають деградацію зростаючих поблизу кар'єрів, лісів, сільськогосподарських угідь. У зв'язку з цим зростає роль і значення рекультивациі порушених земель як, основного засобу зі зниження шкідливого впливу гірничих робіт на екологічну ситуацію в регіонах відкритих гірничих робіт. Після завершення всього комплексу робіт, землі повинні являти собою оптимально організований й екологічно збалансований стійкий ландшафт.

Вирішення більшості проблем пов'язаних з надрокористуванням у цій сфері залежить від державної політики та ефективності функціонування інструментів економічного механізму державного управління. На сьогодні не можливо остаточно підрахувати збитки, що завдано Україні в результаті бойових дій та неможливо розробити процедуру оцінки таких територій з точки зору екобезпеки та можливості здійснення будь якої промислової, сільськогосподарської, лісогосподарської та природоохоронної діяльності. Звісно є напрацювання в сфері рекультивациі земель, але специфіка забруднення навколишнього природного середовища вказує науковцям на серйозність і складність цього процесу. Дослідження та вивчення проблематики без попередніх досліджень не можливо розробляти заходи по усуненню завданої шкоди довкіллю, суспільству та економіці держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Хрутьба Ю.С., Пацева І.Г., Алпатова О.М., Хрутьба О.В., Пацев І.С. Концепція GreenPM в управлінні природоохоронними проектами в контексті сталого розвитку. Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки. 2024. Вип. 1. С. 82-88.
2. Алпатова О.М., Пацева І.Г. Біоіндикаційна оцінка стану забруднення екосистем ґрунту вздовж автомобільних доріг. Екологічні науки: науково-практичний журнал. 2022. Вип.1(40).С. 62–66.
3. Мельник-Шамрай В.В., Шамрай В.І., Пацева І.Г., Пацев І.С. Землеустрій як інструмент управління земельними ресурсами в умовах екологізації землекористування. Екологічні науки : науково-практичний журнал. К. : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 6(51). С.78-83